

## **ПЕДАГОГІЧНІ ПОШУКИ ОСВІТЯН СЛОБОЖАНЩИНИ У РОЗВИТКУ ТЕАТРАЛЬНОЇ СПРАВИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

**Мета** – дослідити джерела поповнення студентами театрального відділення ХНУМ ім. І. П. Котляревського. **Завдання** – провести ґрунтовний аналіз проблем підготовки до вступних випробувань і шляхів до впевненої самореалізації абітурієнта, індивідуальний підхід у роботі. **Предмет** дослідження – робота по відборі майбутніх абітурієнтів ХНУМ та заохоченню до вступу на театральний факультет. **Об’єкт** дослідження – середні навчальні заклади мистецького спрямування та аматорські театральні колективи Слобожанщини.

Проблема поповнення студентами театрального відділення Харківського національного університету імені І. П. Котляревського сьогодні стоїть не так гостро, як це було кілька років тому, коли престиж професії настільки впав, що до театрального вузу конкурсу майже не було. Брали всіх, хто приходив. Аналіз прийому останніх років свідчить про те, що з часом ця проблема відходить у минуле, і з кожним роком потік бажаючих навчатися на театральному відділенні постійно зростає. Якщо брати статистичні дані 2012 року, то слід зазначити, що конкурс набагато зріс у порівнянні з минулим роком. Заяв на акторський факультет від чоловіків було – 50, від жінок – 150. Коли брати до уваги, що бюджетних місць було виділено: для чоловіків – 8, для жінок – 5, то конкурс на одне місце складав відповідно: для чоловіків – 6, для жінок – 30. Звичайно такий стан речей не може не радувати, але спеціалістів-майстрів, які набирають курс перш за все цікавить не стільки кількість абітурієнтів, хоча є з кого вибирати, скільки якості їхньої підготовки до фахових вступних випробувань. І ось тут постає питання: цілеспрямовано чи випадково приходять до нас абітурієнти, хто вони, звідки прийшли і з яким рівнем попередньої підготовки. Якщо на музичні спеціальності приходять абітурієнти за плечима яких має бути музична школа та музичне училище, то до театрального відділення часто приходять просто «з вулиці».

І все ж, аналізуючи склад абітурієнтів, можна зробити висновок, що переважна їх кількість вже так чи інакше мала стосунки чи то з аматорськими колективами чи приходять до нас, закінчивши спеціалізовані школи та ліцеї мистецтв. І нас, безумовно, має цікавити, як же готують майбутніх абітурієнтів до вступу на театральний факультет, ми маємо відслідковувати процес їхнього зростання у творчому плані від року до року у ліцейських чи шкільних стінах та аматорських гуртках і заохочувати вибирати саме наш університет.

Програма вступних випробувань на акторський факультет передбачає комплекс основних театральних дисциплін – акторську майстерність, сценічну мову, сценічний рух, танок та сольний спів. Велике значення має і визначення загального інтелектуального рівня абітурієнта, який ми визначаємо шляхом тестування та співбесіди.

Програма вступних випробувань базується на теоретичних та етичних засадах системи К. С. Станіславського, включає в себе класичні надбання театральної освіти та особистий багаторічний педагогічний та артистичний досвід практичної роботи зі студентами.

Ми не ставимо собі за мету навчити студента бути талановитим, цьому навчити неможливо або полюбити свою майбутню професію, примусити її любити неможливо, а от навчити і допомогти розвинути свої природні здібності, вірно спрямувати і виховати художника, людину театру – безпосереднє завдання і важлива місія для педагога.

Одним із джерел поповнення абітурієнтів акторського факультету Харківського національного університету ім. І. П. Котляревського є учасники аматорських театральних колективів, учні міських та обласних шкіл мистецького спрямування. Відомо, що школи та ліцеї мистецтв, а їх налічується на Слобожанщині чимало, провадять навчання за окремими програмами, а почасти стихійно, базуючись на уподобаннях самих педагогів. І все ж, окремі педагоги намагаються створити свої власні програми, впровадити свою методику послідовного виховання школярів у мистецькому спрямуванні. Перед у цьому питанні ведуть педагоги Харківської школи сучасних театральних напрямків (кер. З. М. Мурзіна) та Харківського ліцею мистецтв № 133 (кер. Савіних Н. Л.), Харківського Центру дитячої та юнацької творчості № 4 (на базі музично-драматичного театру «Колібри», худ. керівник Нестерцова О. Ю.).

Знаю вихованців дитячого музично-драматичного театру «Колібри» Центру дитячої та юнацької творчості № 4 та їх керівника – Нестерцову О. Ю. вже кілька років поспіль, головуючи у журі регіональних театральних конкурсів для навчальних закладів естетичного спрямування. Виступи цього дитячого колективу на міських фестивалях «Салтівська весна» та «Харківські Діонісії» привертали увагу членів журі своєю оригінальністю, яскравістю та майстерністю, що свідчило про серйозну системну роботу з дітьми його керівника. Колектив впевнено демонстрував високий рівень виконавської майстерності і нагороджувався грамотами фестивалів.

Програма виховання учнів позашкільних навчальних закладів, яку представила Нестерцова О. Ю. [1], також засвідчує науковий підхід до роботи з дітьми, ґрунтовний аналіз проблем виховання і шляхи його реалізації у дитячому колективі, враховує всі вікові особливості і інтереси різних вікових груп, індивідуальний підхід у роботі.

Програма передбачає комплекс основних театральних дисциплін – акторську майстерність, сценічну мову, сценічний рух, танок та сольний спів з погодинним розрахунком тем для кожної вікової групи, передбачає зацікавленість дітей до творчої роботи, надає можливість набуття практичних навичок основ театральної справи.

Програма Нестерцової О. Ю. базується на системі К. С. Станіславського, включає в себе класичні надбання театральної освіти та особистий багаторічний досвід практичної роботи з дітьми. Вона є добрим помічником у підготовці до занять педагогів театральних класів шкіл естетичного спрямування та позашкільних навчальних закладів.

Як голова журі обласного конкурсу юних читців «Улюблені казки мого дитинства», проведеного обласним науково-методичним центром 28.02. та 1.03.2009 р. (Харківська школа сучасних театральних сценічних напрямків) [2], можу засвідчити, що члени журі у складі Лобанова А. П. (голова), Кобзар І. І., Алюнової Н. І., Васильєвої Л. І. та Перунової Ж. П. прослухали 37 читців та 8 театральних колективів міських та обласних шкіл естетичного спрямування. Учасники цього конкурсу згодом також стають нашими абітурієнтами.

Слід зазначити, що конкурси читців у системі сучасної культури посідають своє окреме місце, але зовсім незначне. В останні часи

ми не збалувані виступами виконавців-читців ні у концертних залах, ні на екранах телевізорів. Якщо говорити про державний рівень, то ми знаємо про конкурси професійних читців ім. Лесі Українки, та конкурс імені Олени Теліги, котрі проводяться у Києві.

Саме тому, започатковані Харківським обласним управлінням культури разом з обласним науково-методичним центром та центром народної творчості регіональні конкурси професійних та аматорських читців «Вічне слово Кобзаря», конкурс читців ім. Р. Черкашина стали для студентської молоді та вихованців шкіл естетичного спрямування дуже популярними, бо виконують свою важливу виховну функцію, відволікаючи молоде покоління від негативного впливу вулиці та комп'ютерних розваг. Конкурс юних читців його організаторами було спрямовано у русло казки. А світосприйняття дитини у її свідомому віці багато в чому залежить саме від першої маминої казки. Через неї дитина починає пізнавати світ, відрізняти добро від зла, робить свої перші наївні дитячі висновки, як треба жити у цьому світі. Вона через героїв казки обирає свої життєві орієнтири, на які спирається, яким хоче наслідувати. І тому саме чарівний світ казки надає оповідачеві безмежні можливості у її відтворенні.

Діти змагалися у 5-и різних вікових групах, і тому вимоги до виконання у кожній віковій групі були свої. Зовсім інші вимоги і завдання ставилися до інсценізації казок, котрі мали місце у конкурсі, де були задіяні всі елементи театрального мистецтва, використовувалися зовсім інші засоби виразності, аніж у читців.

Якщо головним критерієм оцінки у першій віковій групі (вік учасників 5, 5–6 років) можуть бути вимоги лише виразного читання твору, то до дітей старшого віку приєднуються і вимоги логіки, дикційної та орфоепічної чіткості, емоційного забарвлення, розуміння жанрових особливостей твору.

Акцентувалася увага керівників колективів на тому факті, що умови конкурсу ними дотримувалися не завжди. Не в повному обсязі була витримана жанрова спрямованість конкурсу. Багато було задіяно віршів та байок, що засвідчує невідповідність жанровому спрямуванню конкурсу.

Жанровий аналіз творів (казка, вірш, байка) керівниками проведений недостатньо. Діти за рідким виключенням не розуміли роз-

межування в інтонаційному відтворенні різних за жанром творів при повному збереженні логічних структур, тобто логічних наголосів, аби вірно донести думку автора.

Жанр твору (казка, байка) диктує і свій спосіб існування виконавця (проста оповідь, схильність до характерних ознак персонажів, власне ставлення до них), що не завжди було роз'яснено дітям, бо ми не почули цього у їхньому виконанні.

Казки передавалися із вуст в уста від покоління до покоління. У їх передачі є свої особливості – це не проста, а казково-загадкова манера розповіді. Адже йдеться про незвичайні події і про незвичайних людей – персонажів казки. Тому подача казкового матеріалу не може бути буденною чи занадто по-сьогоднішньому агресивною, що ми спостерігали у деяких виконавців.

Окрім суто творчих завдань при читанні твору дітям доводиться витримувати і складні технічні завдання: тримати мовні паузи, ритмічний малюнок, правильно користуватися диханням – черевним, а не верхньо-ключичним, дотримуватися чіткої артикуляції.

Тому журі звертало увагу педагогів на необхідність систематичного мовного та дихального тренінгу за допомогою спеціальних вправ.

Майже у кожного виконавця були помилки не лише з граматичними, але і з логічними наголосами, що заплутувало розуміння тексту.

Гарну підготовку своїх учнів продемонструвала Куп'янська ДМШ № 3. Її учасники відзначалися високою культурою виконання, відсутністю нагромадження зовнішніх засобів виразності. Відчувалося, що педагоги зосередили увагу виконавців лише на слові, на умінні доносити головну думку автора. Культура у зовнішньому вигляді, відсутність зайвої жестикуляції, стриманість і гідність – професійні вимоги до читця вигідно вирізняли вихованців Куп'янської школи серед усіх учасників конкурсу.

На конкурсі членами журі уже наголошувалося про недоцільність використання чужої фонограми у виставі. Її використання потребує від учасників абсолютного слуху, віртуозного володіння технікою подачі, що не завжди по силі і професійним естрадним виконавцям. А діти у такій ситуації губляться, вони повністю залежні від подачі фонограми – це затримує дію і ставить дітей у положення маріоне-

ток, а не вільного способу існування. Різнобій стилістичний у підборі музичного супроводу також не допоміг таким колективам досягти бажаного результату. Поєднання сучасних естрадних хітів з класичною музикою неможливе, воно свідчить про несмак і еkleктику. Казки цих двох колективів були перевантажені звуковими ефектами, не нафантазовані їхніми керівниками, хоча матеріал давав можливість і цікавого пластичного рішення (скажімо, персонаж Ластівки – скільки можна було цікавого придумати у пластичному способі її існування!).

Звісно, що рівнятися з міськими школами мистецтв районним школам важко, та все ж там, де працюють справжні майстри своєї справи, результати очевидні. Там діти радісно і, отримуючи задоволення від свого перебування на сцені, існують у створеному ними ж казковому світі, де буяє різнобарв'я кольорів, добрий гумор. Вони почуваються невимушено і з дитячою безпосередністю. Участь у таких яскравих дитячих театральних виставах залишить свій слід у їхньому подальшому дорослому житті.

Регіональні конкурси аматорських театральних колективів «На крилах Мельпомени» є також хорошою базою для поповнення студентами театального відділення Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського.

Вже десять років поспіль я маю честь бути головою журі регіонального конкурсу аматорських театральних колективів, конкурсу читців «Вічне слово Кобзаря» та театральних дитячих колективів шкіл естетичного спрямування Слобожанщини.

З кожним роком розширюється географія та кількість учасників таких фестивалів. Вони ставлять собі за мету розвиток аматорського театального мистецтва краю, підтримку театральних колективів та пошук талановитих акторів-аматорів, професійне визначення талановитої молоді, гармонійне естетичне виховання дітей спеціальних навчальних закладів мистецького спрямування.

Осінь – 2008 також не стала виключенням [3]. Зібравши небувалий для нашого краю хлібний врожай, ми також збирали врожай мистецький, вкотре пересвідчуючись, що не перетинається джерело народної творчості, воно виграє все новими і новими барвами, переливається іменами народних талантів, – самоцвіти Слобожанського краю примножуються, прокладаючи свої стежини від серця до серця.

Конкурс-фестиваль «На крилах Мельпомени – 2008» провадився у три етапи: на базі Шевченківського РБК своє мистецтво демонстрували аматори Борівського, Дворічанського, Ізюмського, Чугуївського, Куп'янського, та Шевченківського районів. На базі Дергачівського РБК звітували колективи Валківського, Зміївського, Нововодолазького, Зачепилівського, Люботинського, Дергачівського та Харківського районів. На базі Первомайського ПК «Хімік» виступали колективи Балаклійського, Барвінківського, Близнюківського, Сахновщинського та Первомайського районів області. Всього 26 театральних колективів, кількість учасників яких перевищує 400 осіб дітей та дорослих.

Репертуар, обраний до показу, найрізноманітніший: від традиційних класичних зразків, до сучасних авторських робіт різних за жанровими ознаками і віком виконавців. Авторитет класиків Т. Шевченка, М. Старицького, М. Гоголя, О. Кобилянської, О. Грибоєдова не завадив успішно співіснувати поряд іменам Г. Ібсена, Г.-Х. Андерсена, К. Маньє, а також іменам сучасних молодих, літературно обдарованих учасників конкурсу, які не побоялися представити на суд журі свої власні твори, втілені на сцені.

М. Вольвачівна, О. Кашурін, М. Хаперська, В. Чорний, А. Солтис, О. Миколайчик-Низовець, М. Пригара дебютували на фестивалі як автори. Деякі з них були відзначені і як виконавці.

Слід зазначити, що фестиваль все більше стає україномовним. Це не може не радувати, адже зі сцени повнозвучно зазвучав дотепний, колоритний гумор нашого народу, його мелодійна крилата мова.

Переможці читецьких конкурсів та конкурсів театральних колективів Елізабет Северінова-Литвинова, Семен Кислий, Олексій Чернецький, Марія Какуріна, Елизавета Кузьмичова, Владислав Москалець (ліцей мистецтв № 133) стали студентами університету.

Пилип Гамаль, Данило Іщенко та Катерина Біла – випускники цього ж ліцею по закінченні нашого університету стали провідними молодими Харківського академічного російського драматичного театру ім. О. С. Пушкіна.

Дмитро Герасимчук – також пройшов школу аматорської підготовки (Первомайський РБК) закінчує наш ВНЗ і вже працює актором

Харківського театру для дітей та юнацтва. Максим Стерлік (м. Дергачі), Едуард Безродний (м. Кочеток Харківської області, заслужений артист України) – нині актори Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка), Денис Нариков (ліцей мистецтв № 133) та Варвара Сідіна (театр-студія «Тимур») – нині студенти нашого університету. Діана Каландарішвілі, Владислав Агеєнко, Микита Монастирський стали студентами нашого університету у 2012 році. Всі вони свого часу пройшли хорошу підготовку щодо професійного вибору через аматорські колективи та спеціалізовані навчальні заклади і своєчасно були зорієнтовані нашими викладачами у виборі професії.

Атестаційна комісія обласного управління культури, головою якої я також мав честь бути, підтвердила звання «Народний театр» театральному колективу «Сучасник» ПК «Хімік» м. Первомайськ Харківської області (керівник народного театру А. М. Усата).

Колектив існує 25 років. Це свідчить про те, що він пройшов всі етапи свого становлення, розвитку і досягнення певного творчого стану, має звання Народного, працює стабільно впродовж чверті століття.

Актори театру є постійними учасниками театральних фестивалів «На крилах Мельпомени» та конкурсів читців «Вічне слово Кобзаря», здобувають призові місця, ведуть об'ємну повсякденну роботу по підготовці до державних свят, пропагуючи театральне мистецтво серед працівників заводу «Хімік». Колектив народного театру «Сучасник» має свою дитячу театральну студію «Сонечко», вихованці якої з часом стають акторами дорослої групи і нашими абітурієнтами.

Відчуття сучасних ритмів та тем життя у художньому переосмисленні – головний напрямок у роботі цього колективу. Свідченням цього є представлена на атестацію вистава-водевіль «Жертва гламуру». Вистава музична за жанром, що потребує від виконавців належної вокальної та хореографічної підготовки, майстерного ведення діалогу.

Проблема, яку порушує п'єса А. Солтис – пошуки способів виживання простих людей в умовах ринку з його хижацькими законами актуальна сьогодні. Нав'язування чужинського способу життя на зразок китайського фен шую сусідки (Н. Белицька) стрічає спротив дочки

фермера (О. Панченко). Невпевнено прокреслено у виставі дійову поведінку окремих персонажів, та все ж проглядається надзавдання вистави. Режисер А. Усата декларує його у віршованому пролозі до вистави. Ми розуміємо, що хотіли сказати актори глядачеві: а саме через своє іронічне ставлення до порушеної проблеми за допомогою театральних засобів виразності (актори часом вдаються до відкритого шаржування своїх персонажів) театр ніби закликає глядачів не піддаватися на провокаційні пропозиції закордонного «гламуру». І режисер А. Усата підкреслює це через постійне перевертання сценічних ставок на українські рушники у домі замість китайських болванчиків, які сповідує Віра Сивуха (Н. Белицька).

Музичне оформлення вистави заслуговує на похвалу. Тексти пісень гарні у народному осучасненому стилі. Сцена двообою сусідки та її подруги вирішена у музичному жанрі: задіяна музика А. Хачатуряна «Танець з шаблями» доречна і несе образне вирішення сцени.

Єдине, що можна було б закинути колективу – відсутність живого звуку у вокальних номерах. Фонограми виконані професійно, але вони не можуть замінити живого акторського голосу тут і зараз – і на час їх звучання актори перетворюються на маріонеток, залежних від вчасного включення фонограм.

Видно роботу режисера над опрацюванням характерів персонажів. Вони яскраво окреслені, виразні, впізнавані, органічно існують у запропонованих автором і режисером обставинах.

Харків – традиційно читецьке місто. На теренах Слобожанщини сьогодні діють регіональні конкурси читців «Вічне слово Кобзаря», конкурс ім. Романа Черкашина та конкурс імені Олександри Леснікової [5]. Якщо говорити про визначних читців свого часу, починаючи з часів театру «Березіль», то перш за все слід назвати ім'я корифея української сцени, завідувача кафедри сценічної мови, заслуженого артиста України, професора Романа Олексійовича Черкашина. Значний внесок у мистецтво читця внесли випускники нашого ВНЗ, заслужені артисти України Іван Петров та Олександра Леснікова, Юрій Шейко та Людмила Важнюва, нині професор, завідувач кафедри сценічної мови. Їхню естафету потім підхопила Олена Проценко, нині викладач кафедри сценічної мови. Із акторів-читців, котрі сьогодні активно працюють зі словом, слід назвати імена народних артистів України

Юрія Головіна та Володимира Антонова, заслуженого артиста України Євгена Плаксіна та Олену Мосієнко.

Регіональні конкурси самодіяльних театральних колективів та конкурси читців на теренах Слобожанщини виявляють чимало імен учасників, які згодом стають свіжим джерелом поповнення абутуриєнтами нашого вузу.

Подібні конкурси ставлять собі за мету розвиток самодіяльного театального мистецтва, підтримку театральних колективів і пошуки талановитої молоді, їхню професійну орієнтацію, гармонійне естетичне виховання дітей у школах мистецького спрямування.

Саме тому, 1-й конкурс читців імені Олександри Леснікової, що відбувся 18 травня 2009 року у залі академічного театру ім. В. А. Афанасьєва під патронатом об'єднання творчої інтелігенції «Круг» та Харківського фонду підтримки молодих обдарувань викликав чималий інтерес серед учнівської та студентської молоді нашого міста. Він став помітною подією в інтелектуальному житті першої столиці, де все своє життя жила і працювала заслужена артистка України О. П. Леснікова – видатний майстер слова. Ім'я цієї талановитої артистки, вихованниці харківської театральної школи, впродовж десятиріч не сходило з афіш обласної філармонії, було відоме не лише серед харків'ян, але і серед палких її прихильників близького і дальнього зарубіжжя, де багато гастролювала артистка.

Своїм високим мистецтвом озвученого слова вона відкривала людям багатий духовний світ письменників і поетів сучасності, була провідником їхніх творчих ідей і задумів. Голос Олександри Леснікової – знаковий голос, його не можна переплутати ні з яким іншим голосом, він вкарбовується у пам'яті тих, хто хоча б раз його почув, назавжди. Вона обрала свою дорогу у мистецтві – говорити наодинці з глядачем, обрала свою манеру виконання і досягла на цьому шляху значних висот. О. П. Леснікова була особисто знайома з багатьма письменниками і поетами нашого краю, пропагувала їхню творчість зі сцени, а серед знаменитих імен можна назвати імена Олександра Блока і Бориса Пастернака, Беллу Ахмадуліну і Анну Ахматову, Євгена Євтушенка та Бориса Чичібабіна і багато інших.

Є впевненість, що конкурс читців імені нашої знаменитої землячки стане в один ряд з такими відомими конкурсами, як конкурс

імені Леся Українки, Олени Теліги та Романа Черкашина, вийде на міжнародний рівень, принесе славу десяткам молодих виконавців, які полюбили цей жанр мистецтва.

Мета і завдання цього конкурсу були визначені організаторами в його умовах. Організація конкурсу була на високому рівні. Він проходив у святковій атмосфері, були присутні численні представники ЗМІ та творчої інтелігенції міста. У подальшому, розширюючи його обриси, слід заохочувати не лише учнівську та студентську молодь, яка стає на професійну стежку, а й молодих акторів, які вже працюють у театрах.

Отже, можна з упевненістю констатувати, що регіональні творчі конкурси, які проводить обласне управління культури, дають чималий урожай імен, а участь у них педагогічного складу – необхідна умова і турбота про майбутнє поповнення студентами університету мистецтв ім. І. П. Котляревського.

Вступні програми абітурієнтів зі шкіл та ліцеїв мистецького спрямування привертають увагу членів приймальної комісії своєю оригінальністю, яскравістю та певним рівнем майстерності, впевнено демонструючи його на вступних випробуваннях, що свідчить про серйозну системну роботу з дітьми у цих навчальних закладах. Їхні програми не обмежуються лише однією з байок Л. Глібова («Жаба і Віл») чи одному і тому ж творі Л. Костенко («Життя іде і все без коректур») або Лесі Українки («Контра спем сперо»), які читають 80 відсотків абітурієнтів. Саме тому педагоги – майстри, які набирають курси до своїх творчих майстерень, мають активно вести системну пропагандистську роботу серед учнівської молоді міста і області шляхом безпосереднього особистого контакту з випускниками.

**Висновки.** Результатом проведеного багаторічного дослідження встановлено, що основною базою для поповнення абітурієнтами театрального відділення ХНУМ ім. І. П. Котляревського є середні спеціалізовані навчальні заклади мистецького спрямування та аматорські колективи Слобожанщини, котрі зберігають і примножують традиції театральної школи на яскравих взірцях української класичної драматургії та сучасних авангардних авторів.

Системний аналіз проблеми поповнення абітурієнтами нашого театрального вишу, проведений мною впродовж десяти років, свідчить про те, що:

1. Є нагальна необхідність більш тісної співпраці Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського із середніми спеціалізованими навчальними закладами мистецького спрямування.

2. З кожним роком підвищується критерій вимог до абітурієнтів театального відділення і ту підготовчу роботу, яку проходять майбутні абітурієнти в аматорських колективах та школах мистецтв, слід всіляко підтримувати та заохочувати молодь до участі у їх роботі.

3. Добре налагоджена робота там, де працюють з дітьми завбачливі викладачі професіонали, в основі педагогіки яких лежить завдання формування яскравої творчої особистості, що має свою естетичну культуру, які орієнтують своїх вихованців на реалістичний психологічний театр.

4. Етична спрямованість створених викладачами авторських програм спирається на визнаного у всьому світі театального теоретика та практика К. С. Станіславського.

5. Роль першого педагога з акторської майстерності величезна. Від його компетенції, педагогічної та професійної майстерності, залежить подальша доля вихованців, їхній вибір майбутньої професії і власні уподобання, які були прищеплені першим педагогом. Десятки учасників аматорських колективів та спеціалізованих шкіл мистецького спрямування стали студентами театральних вишів Слобожанщини і України, а потім поповнили склади театральних труп України, стали визнаними молодими майстрами театальної справи.

6. Добрим підґрунтям для одержання вищої театальної освіти є спеціалізовані школи театального мистецтва.

7. Подальшим завданням театального вишу є виховання людини театру, відданого служителя Мельпомени, дисциплінованого, з витонченим смаком, обізнаного у своїй справі.

8. Необхідно відслідковувати майбутніх абітурієнтів нашого університету ще з малих років, стежити за їх розвитком і не випускати з поля зору викладачів університету.

9. Необхідно налагодити системну роботу з абітурієнтами на оплатних підготовчих курсах.

10. Практична цінність проведеного дослідження у наданні можливості молодим педагогам проаналізувати стан речей у своїх ко-

лективах на фоні загальних пошуків і тенденцій у подальшому розвитку театральної школи.

11. До цієї роботи слід залучати знаних майстрів кафедри майстерності актора з метою пропаганди методик підготовки та досвіду театрального відділення Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського, як базової театральної школи України.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. *Архів Харківського Центру дитячої та юнацької творчості № 4., 2009 р.*
2. *Архів Харківської школи сучасних театральних напрямків, 2009 р.*
3. *Архів Харківського обласного центру народної творчості, 2008 р.*
4. *Архів Харківського обласного центру народної творчості, 2009р.*
5. *Архів об'єднання творчої інтелігенції «Круг».*
6. *Лобанов А. Школа майстерності / Навчальний посібник. — Харків : Видавництво Федорко. 2012. — 668 с.*

**Лобанов А. Педагогічні пошуки освітян Слобожанщини у розвитку театральної справи на початку ХХІ століття.** Науково-методична стаття присвячена аналізу джерел поповнення абітурієнтами театрального відділення ХНУМ ім. І. П. Котляревського у контексті співпраці з середніми спеціалізованими навчальними закладами та аматорськими колективами Слобожанщини.

**Ключові слова:** театральна освіта, мистецькі конкурси, акторська майстерність, аматорський театр, театральна режисура.

**Лобанов А. Педагогические поиски преподавателей Слобожанщины в развитии театрального дела в начале ХХІ века.** Научно-методическая статья посвящена анализу источников пополнения абитуриентами театрального отделения ХНУИ им. И. П. Котляревского в контексте сотрудничества со средними специализированными учебными заведениями и самостоятельными театральными коллективами Слобожанщины.

**Ключевые слова:** театральное образование, театральные конкурсы, актерское мастерство, самостоятельный театр, театральная режиссура.

**Lobanov A. Pedagogical searches of educators from Slobozhanshchina region in the development of the theatrical activity in the early XXI century.**

The scientific-methodological article is devoted to analysis of sources for supplement of the Drama Departament of I. P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Art with college-entrants in the context of cooperation with secondary specialized educational establishments and amateur drama societies in Slobozhanshchina region.

**Key words:** theatrical education, theatrical competitions, acting, amateur theatre, theatrical direction.

УДК 791.44 (477) «19»

*Владимир Миславский*

**ЧАСТНОЕ КИНОПРОИЗВОДСТВО В УКРАИНЕ В ГОДЫ  
ГРАЖДАНСКОЙ ВОЙНЫ**

В начале 1918 года центр кинопроизводства в Украине перемещается из Киева в Одессу. До Первой мировой войны по экспортно-импортному обороту Одесский порт был первым в России. Население города составляло миллион человек. Здесь сосредоточилось немало промышленных предприятий, банков, торговых фирм. 1918 год стал поистине рекордным в области кинопроизводства в Одессе. Здесь кипела кинематографическая жизнь. О повышенном интересе к кинематографу свидетельствует и тот факт, что в 1918 году в Одессе начинает издаваться специализированный журнал «Экран» [24, с. 12].

Помимо журнала «Экран» в Одессе выходили разнообразные издания, писавшие и о кинематографе, среди которых были «Фигаро» и «Мельпомена». Они информировали о съемках картин, репертуаре кинотеатров, деятельности киноработников и т. д.

Главенствующее место в одесском кинопроизводстве занимает небольшое предприятие М. Гроссмана «Мирограф», основанное в 1913 году. Киностудия выпустила в 1918 году семь фильмов. Отчасти подъем кинопроизводства был связан с реорганизационными